

temporal pe care l-a declanșat și a puterii reprezentărilor care marchează chiar cele mai importante decizii, merită apreciată. Un eseu despre limitele și capcanele cunoașterii istorice, care ne arată încă o dată de ce istoria continuă să stârnească interesul, atât pentru specialiști, cât și pentru publicul larg.

Nicolae MIHAI
Academia Română
Institutul de Cercetări Socio-Umane
 „C.S. Nicolăescu-Plopșor

Ileana Ioniță-Iancu, *Onomastica românească și unele aspecte didactice ale valorificării antroponimiei*, Pitești, Editura Paralela 45, 2012, 184 p.

Onomastica de față a avut ca punct de plecare, după cum ne mărturisește chiar autoarea în *Cuvânt înainte* (p. 7-8), un eveniment din viața personală – nașterea propriului copil –, pentru ca, mai apoi, convinsă fiind tot mai mult de importanța actului alegerii unui prenume cât mai potrivit pentru nou-născuți, să se aplece cu interes către cercetarea acestui domeniu. Rezultatul preocupărilor domniei sale este cartea pe care ne-o propune acum, o sinteză a problemelor teoretice legate de numele personale, dar și prezentarea unor „aplicații metodico-didactice cu privire la implicațiile pe care acestea le pot avea în studiul limbii și literaturii române în școală” (p. 7); lor li s-au adăugat și aproximativ 350 de nume proprii, constituite într-un minidicționar onomastic, menit să îi ajute pe actualii și viitorii părinți în selectarea unui nume de botez convenabil pentru copilul lor.

Primul dintre cele trei capitole cu caracter teoretic ale lucrării – *Probleme generale ale numelor de persoane* (p. 9-40) – ne familiarizează, pe rând, cu diverse aspecte care țin de apariția și evoluția antroponimelor: condițiile trecerii de la nume comun la nume propriu, numele – forță ocultă și implicațiile sale magice, nume devoționale (în Creștinism), nume laicizate (în epoca modernă). Totodată, pornind de la ideea că în „inventarul onomastic al unui popor se află concentrată însăși povestea evoluției culturii și civilizației sale” (p. 11), Ileana Ioniță-Iancu demonstrează că el ocupă un loc bine determinat în sfera oricărei limbi (a limbii române, în particular), și aduce, în acest sens, argumente care privesc: a) legăturile onomasticii cu celelalte discipline lingvistice și nu numai (dialectologie, etimologie, istoria limbii, lingvistică comparată; geografie, istorie, sociologie, psihologie, religie etc.), b) principii și metode în antroponimia românească, c) evoluția sistemului nostru de denominație, d) structura (unic, dublu) și funcția numelui (prenume, patronim, schimbări de nume, pseudonim), e) clasificarea antroponimelor (creștine, calendaristice, porecle, împrumutate etc.), f) alegerea și atribuirea lor. Toate acestea ajută la o mai bună înțelegere, din perspectivă diacronică, a registrului antroponimic românesc, sprijinind părinții să decidă în cunoștință de cauză atunci când optează pentru un prenume sau altul.

În capitolele al II-lea și al III-lea, autoarea alege ca suport patru manuale de gimnaziu, aferente claselor V-VIII, și urmărește modul în care se reflectă în programa școlară studiul numelor proprii.

Astfel, ca urmare a faptului că elevii se întâlnesc frecvent cu aplicații ale diferitelor noțiuni studiate asupra numelor de persoane românești și străine, pentru început, Ileana Ioniță-Iancu are în vedere *Interesul numelor de persoane în predarea limbii române în școală* (pp. 41-76). Domnia sa analizează aici antroponimele din următoarele puncte de vedere: a) fonetic (structură, corespondența dintre litere și sunete, alternanțe fonetice, accent etc.), b) ortografic și ortoepic (modul de scriere), c) lexical (antroponime din fondul moștenit: *Bucur, Fecior, Păun* etc., împrumuturi vechi: *Bogdan, Stroe, Preda* etc. sau moderne: *Iulia, Aurora, Carol* etc., derivate: *Antoniu, Angelica, Petrișor, Irinuca, Săndel* etc. sau formate prin compunere: *Țarălungă, Amăriucăi* etc.), d) semantic (nume devoționale, afective, admirative, porecle, relații semantice: sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie), e) morfologic (gen, număr, caz, declinare) și f) sintactic (funcțiile sintactice sunt similare celor îndeplinite de către numele comune).

Capitolul al III-lea – *Interesul numelor de persoane în predarea literaturii în școală* (pp. 77-96) – este dedicat antroponimelor care apar în operele literare studiate în gimnaziu. Sunt analizate, pe rând, numele unor personaje din texte literare diferite (creația populară, nuvela științifico-fantastică, poemul eroic și romanul, poezia pentru copii și schița comică), precum și rolul și semnificația lor în realizarea culorii locale. În acest mod, copiii învață să stabilească corespondențe între onomastică și statutul moral ori comportamental al eroilor din lucrările respective.

Cele 50 de teste-grilă din capitolul al IV-lea – *Cum e corect?* (pp. 97-104) – sunt destinate verificării noțiunilor de limba română studiate în clasele V-VIII, cu aplicare asupra numelor proprii. Ele acoperă întreaga plajă a problemelor discutate în capitolele anterioare, oferindu-le elevilor posibilitatea de pune în practică noțiunile teoretice învățate anterior.

Ultima parte, *Micul dicționar onomastic* (pp. 105-189), cuprinde o selecție de antroponime care ilustrează, întrucâtva, problematica discutată de-a lungul întregii cărți. Fiecare nume în parte beneficiază, pe scurt, de informații care privesc originea și evoluția sa.

În ceea ce privește bibliografia, consultarea unor lucrări și colecții mai recente (cum ar fi, de pildă, revista *Studii și cercetări de onomastică* – SCO), ar fi contribuit, poate, la o analiză mai aprofundată a unora dintre aspecte.

Publicând lucrarea de față, autoarea și-a dorit (și a reușit) să vină atât în sprijinul părinților aflați în postura de a le face propriilor copii „unul dintre darurile cele mai prețioase” (p. 7) – prenumele, cât și al celor interesați să descifreze tainele numelor pe care le poartă.

Iustina BURCI
Academia Română
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C. S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova

Daniela Ștefania Butnaru, *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului, Iași*, Editura Alfa, 2011, 208 p. (ISBN 978-606-540-059-7)

Pornind de la ideea că regiunile importante din punct de vedere istoric și lingvistic trebuie să fie foarte bine cunoscute, autoarea realizează în cartea – *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului* (lucrarea sa de doctorat) – „o monografie toponimică consacrată zonei situate între obârșiile râului Neamț și locul unde acesta se varsă în râul Moldova” (p. 5). O parte dintre numele de locuri inserate aici au fost adunate în cadrul proiectului *Tezaurul toponimic al României. Moldova* (la care se lucrează în cadrul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași); registrul toponimic a fost însă completat de către autoare atât cu informații obținute în urma anchetelor directe pe care le-a efectuat pe teren (fapt ce i-a permis, de altfel, să observe existența anumitor relații între denumirile diferitelor obiecte geografice, utilizarea toponimelor în vorbire sau în diverse contexte scrise, etimologia acestora etc.), precum și cu informații extrase din documente publicate sau aflate încă în arhive.

Monografia cuprinde două mari secțiuni. În prima dintre acestea (pp. 7-46), Daniela Ștefania Butnaru prezintă și analizează, într-o ordine cât se poate de logică, o serie de aspecte concrete referitoare la regiunea pe care o are în vedere și, de asemenea, la problemele teoretice pe care le ridică materialul studiat.

Cadrul fizico-geografic (numărul așezărilor, dispunerea lor, cursuri de apă, diversitatea formelor geografice, a florei și a faunei) și *Cadrul istoric* (cercetări arheologice, târguri, cetăți, căi de comunicație, evoluția proprietății, migrații de populație etc.) conturează, pentru început, imaginea zonei cercetate și modul în care se reflectă toate aceste particularități la nivelul toponimiei.

Despre maniera în care s-au efectuat anchetele pe teren, principiile după care au fost selectați subiecții, localizarea și etimologia denumirilor și despre importanța redării lor în transcriere fonetică (astfel fiind evidențiate trăsăturile graiului local) autoarea ne vorbește pe larg în subcapitolul referitor la *Aspectele metodologice* ale realizării dicționarului.